

δενδρό κεδρος

Ενημερωτικό έντυπο του
Φορέα Διαχείρισης
Όρους Πάρνωνας
Υγρότοπου Μουστό

3

Όρος Πάρνωνας

Η Πελοπόννησος φημίζεται για τα ψηλά της βουνά, που εκτός από την αισθητική τους αξία, είναι και σημαντικοί βιότοποι, όπου βρίσκουν καταφύγιο πολλά σπάνια είδη φυτών και ζώων. Από τη μία πλευρά ο μεγαλοπρεπής και άγριος Ταΰγετος και από την άλλη ο ήπιος και ομαλός Πάρνωνας. Ο ορεινός όγκος του Πάρνωνα εκτείνεται κατά μήκος της νοτιοανατολικής Πελοποννήσου. Κατά προσέγγιση, ξεκινά από τα Δολιανά και τη Βέρβαινα του νομού Αρκαδίας και καταλήγει στο Γεράκι του νομού Λακωνίας.

Ο ορεινός όγκος του Πάρνωνα καταλαμβάνει έκταση 2 εκατομμυρίων στρεμμάτων από τα οποία οι 650 χιλιάδες είναι ισούψή των 1000 μέτρων. Ψηλότερη κορυφή του είναι η Μεγάλη Τούρλα με ύψος 1.935 μέτρα. Άλλες ψηλές κορυφές είναι η Μικρή Τούρλα, 1800 μέτρα, η Γαϊτανοράχη, 1801 μέτρα, ο Προφήτης Ηλίας, 1788 μέτρα και η Πρεζέση, 1701 μέτρα.

Βουνοκορφές, οροπέδια, φαράγγια, κοιλάδες ανυπέρβλητης ομορφιάς αποτελούν την εικόνα του Πάρνωνα. Καταρράκτες, τρεχούμενα νερά, πηγές και σπηλιές είναι κάποιες από τις ομορφιές του τοπίου.

Στην ορεινή περιοχή του Πάρνωνα μεγάλη άνθηση γνώρισε ο μοναστικός βίος. Τα μοναστήρια αποτέλεσαν κέντρα πνευματικής ζωής και σημαντικής οικονομικής δραστηριότητας. Ο μεγάλος αριθμός των μονών που απαντούν στην περιοχή ήταν αρκετός, για να ονομαστεί Άγιο Όρος της Νότιας Ελλάδας.

ΦΥΤΆ ΚΑΙ ΖΩΆ

Η παρουσία Αλπικής βλάστησης στην Ελλάδα απαντά σε υψόμετρο μεγαλύτερο των 2000 μέτρων. Πάνω από τα 1700 μέτρα, ο Πάρνωνα είναι γυμνός από δένδρα και καλύπτεται από αγκαθωτούς θάμνους και αγρωστώδη φυτά. Σε μικρότερα υψόμετρα, κυριαρχούν τα δάση με κωνοφόρα δένδρα. Τα κυριότερα είδη κωνοφόρων είναι η μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*), που κυριαρχεί στο βόρειο τμήμα της περιοχής, στις πιο θερμές και ηλιόλουστες πλαγιές, η κεφαλληνιακή ελάτη (*Abies cerhalonica*), ενδημικό της Ελλάδας, που φυτρώνει στο νότιο τμήμα και προτιμά τα ψηλότερα μέρη και τις δροσερές χαράδρες, και το δενδρόκεδρο (*Juniperus drupacea*), ασιατικής προέλευσης, που απαντά μόνο στη συγκεκριμένη περιοχή και λόγω της σπανιότητας του προστατεύεται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Σε πολλές περιοχές υπάρχουν και μικτές δασικές συστάδες.

Άλλα είδη δασών είναι αυτά των φυλλοβόλων δασών και αυτών της καστανιάς, που απαιτούν όξινα εδάφη, και δάση χαλέπιου πεύκης. Στις χαμηλότερες περιοχές του Πάρνωνα, μεγάλη έκταση καταλαμβάνουν οι μεσογειακοί θαμνώνες, γνωστοί ως μεσογειακή μακκία, που τα τελευταία χρόνια έχουν περιοριστεί δραματικά λόγω πυρκαγιών και υπερβόσκησης. Άλλοι σπάνιοι τύποι οικότυπων είναι ασβεστούχοι αλπικοί λειμώνες, ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη και βραχώδη πρηνή. Στη λιμνοθάλασσα Μουστου παρουσιάζονται μονοετή φυτά λασπωδών και αμμωδών ζωνών, φρύγανα με αφάνες και δάση σκληρόφυλλων με αριές.

Από άποψη χλωρίδας ο Πάρνωνα είναι ένας παράδεισος με περισσότερα από 600 είδη φυτών. Οι κλιματολογικές συνθήκες, η ιδιαίτερη γεωλογία και η γεωγραφική θέση του όρους έχουν

δημιουργήσει το ιδανικό περιβάλλον για όλα τα είδη των φυτών που φιλοξενούνται εκεί και σύμφωνα με μελέτες τα είδη αυτά θα αυξηθούν και θα πλησιάσουν τα 1000. Τα τοπικά ενδημικά του Πάρνωνα, που απαντούν μόνο στη συγκεκριμένη περιοχή, είναι 16 και είναι τα εξής: Αγριοπανσές του Πάρνωνα (*Viola parnonia*), Ασπερούλα της Ελώνης (*Asperula elonea*), Ασπερούλα του Μαλεβού (*Asperula malevonensis*), Αστράγαλος του Αγρανιώτη (*Astragalus agraniotii*), Δράβα του Στράσσερ (*Draba strasseri*), Κενταύρια η λακωνική (*Centaurea laconica*), Κενταύρια του Πάρνωνα (*Centaurea athoa* ssp. *parnonia*), Κυκλάμινο το πελοποννησιακό (*Cyclamen repandum* ssp. *Peloponnesiacum* var. *vividum*), Ματρικάρια η ρόδινη (*Matricaria rosella*), Μινουάρτια του Πάρνωνα (*Minuartia wettsteinii* ssp. *parnonia*), Μινουάρτια του Φαβαρζέ (*Minuartia favargerii*), Νεπέτα του Ορφανίδη (*Nepeta orphanidea*), Πετροράγια η μεγανθή (*Petrorhagia grandiflora*), Ποτεντίλλα η αρκαδική (*Potentilla arcadiensis*), Σιληνή η λακωνική (*Silene laconica*) και ο Στάχυς ο χρυσανθής (*Stachys chrysanthos*).

Στον Πάρνωνα, σε ασβεστολιθικά πετρώματα και καλά κρυμμένα ανάμεσα στα φρύγανα, φύονται, επίσης, 12 από τα 80 είδη ορχιδέας του ελλαδικού χώρου. Πρόκειται για είδη σπάνια, προστατευόμενα από σχετική νομοθεσία. Γνωστές για την απaráμιλλη ομορφιά τους και για τους χρωματικούς συνδυασμούς τους, είναι ένα από τα ακριβότερα άνθη και παράγουν ένα ευκολοχώνευτο ρόφημα, το σαλέπι.

Η ορνιθοπανίδα του Πάρνωνα είναι εξαιρετικά πλούσια. Ο υγρότοπος του Μουστου χρησιμεύει ως σταθμός διατροφής και ανάπαυσης μεταναστευτικών πουλιών, ενώ ο ορεινός όγκος είναι γεμάτος από πουλιά που ζουν μόνιμα στην περιοχή. Τα κυριότερα από τα απειλούμενα και κατ' επέκταση προστατευόμενα είδη είναι ο χρυσαετός, ο τσίφτης, ο στεπόκιρκος, ο σταυραετός, η χιονάδα, ο πετροκότσυφας, η χιονότσιχλα, η κιτρινοκαλλιακούδα, και ο πορφυροτσικνιάς.

δενδρό κεδρός

Ενημερωτικό έντυπο για τη δράση του Φορέα
Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγρότοπου Μουστου

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο: Χατζηγιάννης Γεώργιος, Πρόεδρος ΦΔ
Υπεύθυνος έκδοσης: Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγρότοπου Μουστου
Συνεργάτες έκδοσης: Φωτογραφία: Άγγελος Καμπύλης

Ιερή Μονή Παναγίας Μαλεβής

Σε απόσταση 44 χιλιομέτρων από την Τρίπολη βρίσκεται η γυναικεία μονή της Παναγίας Μαλεβής, χτισμένη μέσα σε δάσος από δενδρόκεδρα στις πλαγιές του Πάρνωνα και σε υψόμετρο 950 μέτρων. Το μοναστήρι αποτελούσε καταφύγιο των κλεφτών και των επαναστατών του 1821. Το 1786 καταστράφηκε από τους Τούρκους, αλλά επανακατασκευάστηκε από το 1802 μέχρι και το 1805. Κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821, χρησιμοποιήθηκε ως νοσοκομείο και στρατόπεδο. Το 1825, καταστράφηκε για ακόμα μία φορά από τον Ιμπραήμ και ανακαινίστηκε με το τέλος της επανάστασης. Η εικόνα της Παναγίας είναι έργο του 1369 και θεωρείται θαυματουργή.

Χωριά

ΚΑΣΤΑΝΙΤΣΑ Σε υψόμετρο 900 μέτρων, ανάμεσα σε δάση με καστανιές, πλατάνια και έλατα βρίσκουμε την Καστανίτσα, έναν από τους πιο παραδοσιακούς οικισμούς. Πετρόκτιστα ολόλευκα σπιτάκια με έντονα χρώματα στις πόρτες και στα παράθυρα, λουλουδιασμένες αυλές, κατάλευκα καλντερίμια και εκπληκτική θέα από το ψηλότερο μέρος του οικισμού. Παλιότερα φημιζόταν για την παραγωγή του ασβέστη και την καλλιέργεια κάστανου. Τα τελευταία χρόνια ο οικισμός έχει να αντιμετωπίσει την αποδημία και το γενικότερο κοινωνικοοικονομικό μαρasmus, αφού μεγάλος αριθμός κατοίκων τον έχουν εγκαταλείψει αναζητώντας κάτι πιο επικερδές σε αστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής.

ΚΑΣΤΡΙ Περιτριγυρισμένο από δάση και πολλά νερά, κρυμμένο σε καστανιές, πλατάνια και κερασιές και 25 χιλιόμετρα από την Τρίπολη, βρίσκεται το Καστρί, ένα γραφικό χωριό, με λιγότερους από 700 κατοίκους. Από την κεντρική πλατεία του φαίνεται το φαράγγι και τα βουνά του Πάρνωνα. Από το Καστρί ξεκινάει μια πανέμορφη ορεινή διαδρομή που περνάει από τα χωριά Βούρβουρα και Καρυές και καταλήγει στο δρόμο Σπάρτης - Τρίπολης.

ΠΡΑΣΤΟΣ Παλιά και ιστορική πρωτεύουσα της Τσακωνιάς. Ο οικισμός διαθέτει όλη την τοπική γραφική αρχιτεκτονική, όπως τοξωτά εξώθυρα, στενά παράθυρα, διακοσμητική θυρίδα και χτιστή σκάλα. Το χειμώνα δεν κατοικείται, αλλά το καλοκαίρι πολλοί κάτοικοι από διπλανά χωριά διατηρούν εκεί την εξοχική τους κατοικία.

ΠΟΛΥΔΡΟΣΟ (TZINTZINA) Το Πολύδροσο βρίσκεται χτισμένο σε μια απότομη πλαγιά του Πάρνωνα, στο Ν. Λακωνίας, περικυκλωμένο από πυκνά δάση ελάτης. Στον ορεινό όγκο του Πάρνωνα όπου βρίσκονται τα Τσίντζινα, συναντά κανείς τοπία απaráμιλλου φυσικού κάλλους. Οι γύρω κορυφές του Πάρνωνα, προσφέρονται για εξερεύνηση από πεζοπόρους και ορειβάτες.

newsletter

του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα – Υγρότοπου Μουστού

Έργα που υλοποιούνται

Στα πλαίσια της 4ης πρόσκλησης του Μέτρου 8.1. του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» 2000 – 2006, εγκρίθηκε στο Φορέα Διαχείρισης όρους Πάρνωνα – Υγρότοπου Μουστού η υποβληθείσα πρόταση: «Έργα Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγρότοπου Μουστού και λειτουργία Φ.Δ.», με τα παρακάτω υποέργα:

- Εκπόνηση Διαχειριστικού Σχεδίου της προστατευόμενης περιοχής.
- Έναρξη λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα – Υγρότοπου Μουστού
- Εκπόνηση προγράμματος παρακολούθησης
- Επόπτευση-φύλαξη της προστατευόμενης περιοχής (πρώην υποέργο)
- Ενημέρωση – Ευαισθητοποίηση
- Εξοπλισμός Κέντρων Ενημέρωσης
- Ηλεκτρονικός εξοπλισμός Κέντρων Ενημέρωσης

Μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του Αυγούστου 2007, στο Οικολογικό Πάρκο Όρους Πάρνωνα – Υγρότοπου Μουστού αποτεφρώθηκαν 70.000 στρέμματα εκ των οποίων 45.000 στρ. ήταν σε περιοχή Natura 2000. Κατ' επέκταση κρίθηκε ως πυρόπληκτη περιοχή και έτσι προστέθηκαν τα παρακάτω υποέργα στο παραπάνω πρόγραμμα:

- Κατασκευή φραγμάτων
- Μεταφορά νερού σε υδατοδεξαμενές των Δ.Δ. του Οικολογικού Πάρκου Πάρνωνα
- Διάνοξη αντιπυρικών ζωνών στην περιοχή Υγρότοπου Μουστού
- Προμήθεια οχημάτων
- Καθαρισμός δασικών δρόμων Όρους Πάρνωνα
- Προμήθεια ασυρμάτων
- Επίστρωση και συντήρηση υφιστάμενης δεξαμενής στην Ιερά Μονή Αγ. Αναργύρων Δήμου Οινούντος
- Κατασκευή δεξαμενής στο Δ.Δ. Αγίου Πέτρου Δήμου Βόρειας Κυνουρίας
- Προμήθεια εξοπλισμού πυροπροστασίας

Η πλειοψηφία των παραπάνω υποέργων έχει ήδη υλοποιηθεί και τα υπόλοιπα θα ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του 2008.

Το έργο με τίτλο «Έργα διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα-Υγρότοπου Μουστού και λειτουργία Φ.Δ.», έχει ενταχθεί στο Μέτρο 8.1 «Προστασία και διαχείριση βιοτόπων-οικοτόπων, προστασία ειδών, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους» του Ε.Π. «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» 2000-2006 και συγχρηματοδοτείται κατά 80% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και κατά 20% από εθνικούς πόρους.